

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE240029 Brunstorpskärret

Länstyrelsen
Örebro län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU som skapades för att hejda utrotning av vilda djur och växter och att bevara deras livsmiljöer. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av Natura 2000-områden säkerställs livsmiljöer och arter inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara utpekade naturtyper och arter i landets Natura 2000-områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. I Örebro län finns 28 av dessa naturtyper. Taiga, slätterängar i låglandet och högmossar är några exempel på utpekade naturtyper i vårt län. I länet ingår 43 arter i fågeldirektivet och 25 arter ingår i habitatdirektivet. Exempel på arter som ingår fågeldirektivet är havsörn, trana och tjäder och exempel på arter i habitatdirektivet är läderbagge, större vattensalamander, asknätfjäril och guckusko.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska tydliggöra inriktningen på förvaltningen av området och ligga till grund för tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument".

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. beslut om bildande av naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0240029 Brunstorpskärret

Kommun: Örebro

Områdets totala areal: 5,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-01-26

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-03-20

Markägarförhållanden: Örebro kommun

Regeringsbeslut, historik: SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

7230 - Rikkärr

9080 - Lövsumpskog

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

I Natura 2000-området Brunstorpskärret är de prioriterade bevarandevärdena rikkärret med den specialiserade kärlväxtfloran, molluskerna och mossorna. Även sumpskogen i kärret har höga naturvärden.

Motivering

Rikkärr är en starkt minskande naturtyp.

Prioriterade åtgärder

Området är skyddat som naturreservat. Fortsatta restaureringsåtgärder för att minska igenväxningen i rikkärredelarna.

Beskrivning av området

Brunstorpskärret ligger i ett område med tydlig kalkpåverkan. Kärret består av en mindre nordlig och en större sydlig del. Det norra kärret utgörs av ett klibbalkärr med sockelbildningar och stora tuvor mellan vattendränkta partier. Det södra kärret är mer heterogent och består av såväl mosse- som kärrpartier och alsumpskog.

Kärret har med största sannolikhet nyttjats för slätter, åtminstone i vissa delar. Såväl kärr som omgivning har vidare beteshävdats till någon gång in på 1900-talet. Från flygbildsunderlag för ekonomiska kartan från 1956 framgår att så gott som hela området mellan Kvinnersta och Brunstorpskärret var öppen betesmark samt att ett genomgående rakt dike redan då upptagits.

Omgivningarna utgörs i väster av en beteshage som varit igenväxt och nu är under restaurering och i övrigt av barrblandskog som mot kärret får starka inslag av klibbal och björk. Vid kärrets utlopp och i dess norra del finns klibbalkärr. Genom kärret från norr mot söder löper en bäck som genom dikning dränerar detsamma. Rester av dammanläggning söder om kärret tyder på att kärrets vattenståndsnivå reglerats för att förbättra slätterproduktionen. I områdets norra del gick tidigare kraftledningar vilka bidragit till att vidmakthålla det öppna ängslandskapet och dess flora.

Kärret är artrikt och hyser mängder av rikkärtsarter, både kärlväxter och mossor. I fältskiktet växer bl.a. tagelstarr, ängsnycklar, gräsull och ormtunga. Förekomster av ormtunga brukar betraktas som klar indikation på tidigare slätterhävd. Bland mossorna kan stor skedmossa, gyllenmossa och korvskorpionmossa nämnas. De rödlistade arterna fyrflikig jordstjärna (NT) och blek fingersvamp (NT) har påträffats. Det finns äldre uppgifter om fynd av den rödlistade arten sumpäggsvamp (NT). Bland snäckorna kan bland de kalkbundna arterna tandsnäcka och kalkgrynsnäcka. Tandsnäcka hade år 2004 en riklig förekomst i sumpskogen i norra delen av kärret. Smalgrynsnäcka är också känd från området sedan tidigare, men är troligen utgången p.g.a. igenväxning.

Restaurering av det södra rikkärret inleddes omkring år 2005. Successivt har träd avverkats och buskar och bladvass röjts. Åtgärder har gjorts på ca 1,5 ha under 2013-2015. Hela ytan har röjts på gran-, björk- och klibbalsly. En hel del grövre björkar har avverkats och ett stort antal grövre klibbalar i och runt kärret har ringbarkats. Några större tuvor med uppväxta björkar har lämnats intakta för att utgöra refugier för snäckfaunan under torrperioder. Några stora granar i den västra kanten har också avverkats för att ge en vy över kärret från vägen. På en del (ca 0,12 ha) har vasslätter genomförts 2014-2016.

Vad kan påverka negativt

7230 Rikkärr

- Skogsbruk med avverkningar och dikningar på närliggande fastmark kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena påverkas.
- De öppna delarna med hävdgynnad flora och snäckfauna hotas av igenväxning eller är under igenväxning p.g.a. av tidigare upphörd hävd.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk

- Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Området är skyddat som naturreservat.

Övriga bevarandeåtgärder

- Skötseln ska genom beteshävd i vissa delar av reservatet, kombinerad med fri utveckling i andra delar, främja bevarandet av den biologiska mångfalden.
- Genom bete och andra lämpliga skötsel- och restaureringsåtgärder återskapas den öppna betesmark som tidigare karaktäriserat området. Vissa partier är helt undantagna från hävd och utvecklas till naturskog inklusive sumpskog.
- Årlig slyröjning krävs.
- Fortsatt slätter av vass ska göras årligen. Resterande granar i västra kanten av rikkärret togs ned 2016.

Övriga bevarandeåtgärder - 1013 Kalkkärrsgrynsnäcka, 1014 Smalgrynsnäcka

- Röjnings- /gallringsrester måste alltid avlägsnas ur kärret eftersom de bidrar till näringsansamling (av kväve) i kärret, vilket är negativt för molluskerna. Bränning av vass, ris och vedrester får inte göras i kärret utan måste göras på fast mark.
- Röjning och gallring i kärret ska utföras på tjälad mark. Inga maskiner ska köra i kärret eftersom snäckorna är känsliga för körskador.
- Ett försök att återinplantera smalgrynssnäckan bör övervägas.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

7230 - Rikkärr

Areal: 1,82 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av baskatjonrikt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är 6 eller högre. Naturtypens utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcknet är rikt på baskatjoner, vanligtvis kalcium. Rikkärren är generellt oligotrofa-mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium komplexbinder fosfat. Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärrensindikerande brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tuvbildning, mindre sträng- och flarbildningar och källkupoler.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i naturtypen, vilket kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärren har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Brunstorpskärrret är ett hävdad rikkärr som tidigare varit igenväxt. Kärrret har till stor del öppnats genom restaurerande gallringar och bete. Dominerande i rikkärret är vältuvade lågstarrtor med hirsstarr, flaskstarr omväxlande med ytor med högre vegetation dominerade av tagelstarr, kråklöver mm. Mellan tuvorna finns sankta rännor med botten av brunmossor.

Bevarandemål

Arealen av 7230 Rikkärr ska vara minst 1,82 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Området ska vara välhävdad av antingen bete eller slätter. Störningar som orsakar positiva effekter kan förekomma som t.ex. periodvis översvämning, tramp, bäverdämmen etc. Kärrret ska vara öppet utan indikation på att det sker igenväxning av vass, buskar eller träd eller annan vegetation med en krontäckning på 0-30%. Vegetationen är karakteristisk för naturtypen och artrik. Bottenskiktet ska domineras av brunmossor. Negativa indikatorarter såsom vass och blåtåtel ska endast förekomma i begränsad utsträckning. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Typiska arter av följande såsom stor skedmossa, gyllenmossa och korvskorpionmossa ska förekomma liksom gräsull, ängsnycklar och knaggelstarr.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är god med fortsatta röjningar och hävd.

9080 - Lövsumpskog

---

*Areal:*1,48 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på näringsrik mark som är fuktig-blöt. Det finns en påverkan från högt grundvatten och översvämning sker normalt årligen. Naturtypen finns på mineraljord, tunna torvtäckten och i vissa fall även på torvmark av löv-kärrstorv/vasstorv. Trädsiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ask/triviallöv (var för sig eller tillsammans) utgör minst 50% av grundytan. I södra och mellersta delarna av landet utgörs trädsiktet ofta av klibbal och ibland ask. Längre norrut finns mest gråal och glasbjörk. Videarter kan förekomma i både träd- och buskskikt. Gran är ett vanligt inslag i naturtypen. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Lövsumpskogen i Brunstorpskärrret är en mycket blöt sumpskog dominerad av klibbal och björk, varav många träd med tydliga socklar. Det finns även videbuskar, sälj och brakved. Markvegetationen är ställvis riklig med bl.a. tagelstarr, älgört, videört, humleblomster, blåtåtel, ängsvädd, smörbollor, kvanne, kråklöver, kärstistel, tussilago och skogssäv. Ställvis öppna vattenhöljor med svällande mosskuddar av vattenlungmossa. Tämligen gott om död ved, framför allt klenved.

Det norra kärret är idag igenvuxet till lövsumpskog och mollusker knutna till mer öppna kärrmiljöer misstänks ha försvunnit från denna del av reservatet. I området finns däremot arter knutna till skogsmiljöer och fler sådana kan förväntas vandra in från intilliggande skogsmark i framtiden. Tandsnäcka *Perforatella bidentata* har sin rikaste förekomst i reservatet i detta delområde.

Bevarandemål

Arealen 9080 Lövsumpskog ska vara minst 1,4 hektar. Småskaliga naturliga processer, som t. ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning ska påverka skogens dynamik och struktur. Lövträd ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av karaktärsarter som klibbal och glasbjörk. Det ska finnas liggande död ved och stubbar samt stående döda eller döende träd. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas typiska arter såsom t ex rankstarr, gullpudra och bandpraktmossa i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i naturtypen är god.

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kalkkärrsgrynsnäcka lever i öppna rikkärr. Den viktigaste miljön för arten är extremrikkärr. Arten förekommer även i kalkfuktängar och sällsynt i rikare stråk i mosselaggar och i gles sumpskog. Arten är inte extremt kalkkrävande vilket visas av att pH-värdet på lokaler i Syd- och Mellansverige ligger i intervallet 5,75–7,5. Ofta hittar man arten i svagt sluttande områden med rörligt grundvatten, medan den verkar vara betydligt ovanligare i våtar och liknande områden med stillastående vatten. Förekomsterna är ofta koncentrerade till små partier av lämplig kärryta. Arten är fuktighetskrävande och hittas främst i mossrika och ständigt fuktiga partier där det finns tuvor av lågväxta starrarter. Förkärleken för tuviga områden är förmodligen kopplad till att snäckorna genom att förflytta sig i vertikalled snabbt och enkelt kan hitta ”rätt” fuktighet.

Bevarandemål

Populationen kalkkärrsgrynsnäcka ska vara livskraftig i området. Kalkkärrsgrynsnäckans livsmiljö i rikkärret ska skötas så att arten gynnas. Områdets hydrologi ska vara ostörd. För hårt tramp eller körspår som medför negativ påverkan på arten ska inte förekomma i området.

Negativ påverkan

- Det allvarligaste hotet mot kalkkärrsgrynsnäckan är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till omfattande igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras samtidigt som det i värsta fall kan leda till eutrofiering till följd av allt för stor tillförsel av urin och dynga från djuren.
- Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrötsvegetation.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för kalkkärrsgrynsnäckan i området är god. Arten är klassad som Nära hotad (NT) i svenska rödlistan.

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Smalgrynsnäcka förekommer i ett brett spektrum av miljöer. Samtidigt är smal-grynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat; det gäller hela tiden att hitta rätt fuktighet och rätt struktur på förnan. Smalgrynsnäckan är kalkgynnad, särskilt tydligt märks det på de relativt fåtaliga inlandslokalerna. Smalgrynsnäcka förekommer i flera olika typer av skog. Glesa askdominerade lövkärr är en prefererad miljö, där den företrädesvis återfinns i halvöppna partier, men arten förekommer även i relativt torr skog. På många av skogslokalerna hittar man den i branter och blockdominerade partier. På skogsdominerade lokaler är det viktigt att det finns träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som t.ex. lind, ask, lönn, hassel och sälg. Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betestryck; men om betestrycket blir för hårt försvinner den. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar. Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr. Förekomst av enstaka högre örter som t.ex. älgört och hampflockel är inget problem, men uppstår det täta bestånd av högväxta örter p.g.a. hög näringshalt brukar arten försvinna. Mikrohabitatet är viktigt och smal-grynsnäckan förekommer främst i lucker, något fuktig förna. Den är starkt beroende av stabila förhållanden i markens förnaskikt och klarar inte översvämningar, däremot kortvarig översköljning och viss saltpåverkan. Under torrare perioder söker den sig ner en liten bit i marken och uppehåller sig i det översta jordlagret.

Bevarandemål

Populationen smal-grynsnäcka ska vara livskraftig i området. Smalgrynsnäckans livsmiljö i rikkärret ska skötas så att arten gynnas. Områdets hydrologi ska vara ostörd. För hårt tramp eller körspår som medför negativ påverkan på arten ska inte förekomma i området.

Negativ påverkan

- Det allvarligaste hotet mot smal-grynsnäcka är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till ut-torkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras samtidigt som det i värsta fall kan leda till eutrofiering till följd av allt för stor tillförsel av urin och dynga från djuren. Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrötsvegetation.
- Försämrade miljö till följd av utsläpp av försurande och gödande ämnen.
- Avverkning/gallring i skogsbiotoper kan leda till uttorkning.

Bevarandetillstånd

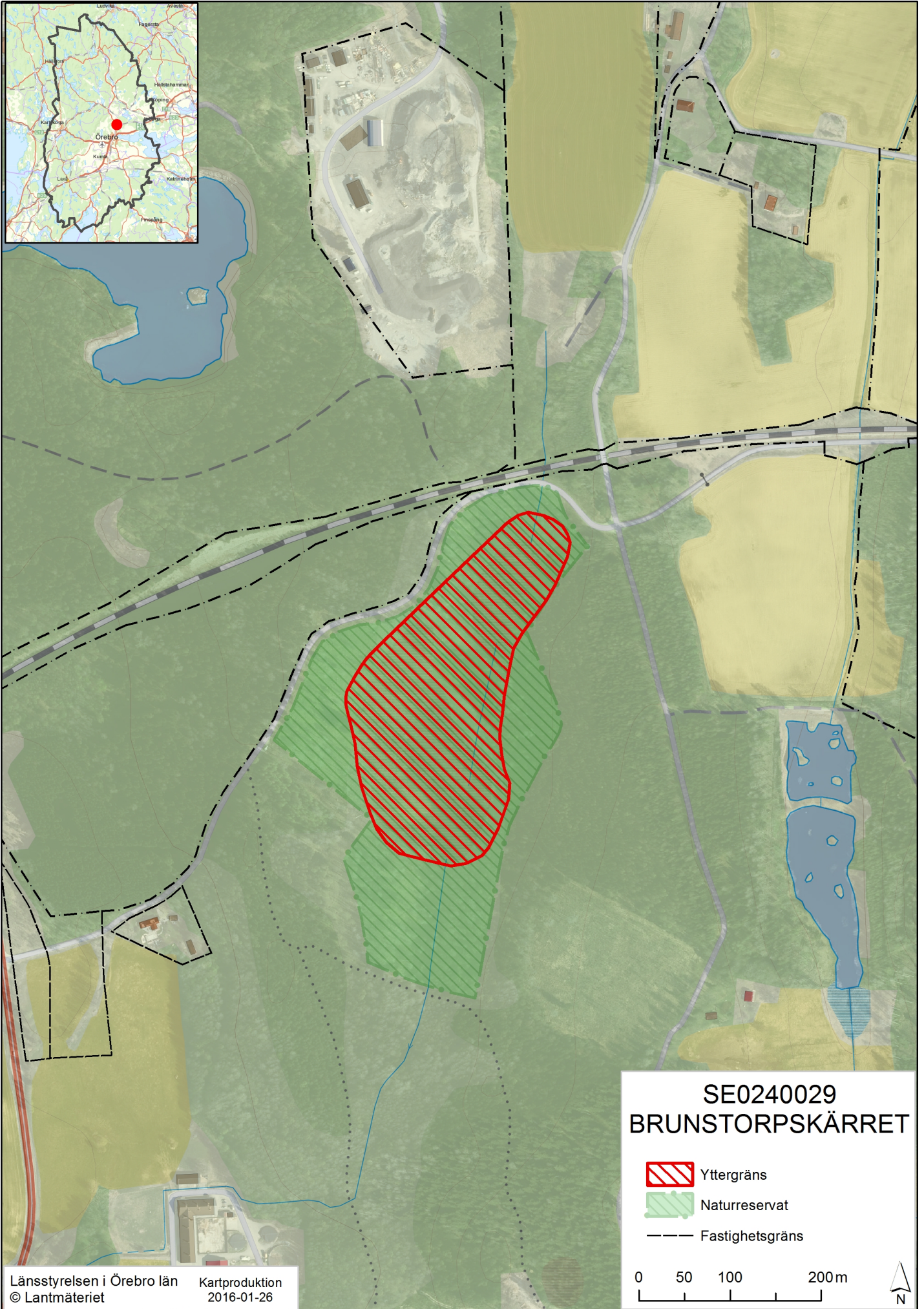
Bevarandetillståndet för smal-grynsnäckan är inte gynnsamt. Arten är troligen utgången från området. En återintroduktion av arten i området kan vara nödvändig.

Dokumentation

- Artportalen, ArtDatabanken SLU (www.artportalen.se)
- SNV. 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1998. VMI Örebro län.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1974. Översiktlig naturinventering av Örebro kommun.
- Waldén, H. W. 1984. Preliminär rapport från Henrik W. Waldén om inventering av den lägre markfaunan i några rikkärr i Örebro län.
- von Proschwitz, T. 2005. Landlevande mollusker i Brunstorpskärret (Axberg s:n, Örebro kommun, Örebro län) 2004, jämte skötselrekommendationer för kärret med speciellt avseende på molluskfaunan. Meddelanden från Göteborgs Naturhistoriska Museum: Nr 16 (2005)

Översiktskarta

SE0240029
BRUNSTORPSKÄRRET

- Yttergräns
- Naturreservat
- Fastighetsgräns

0 50 100 200m

Naturtypskarta

Natura 2000-området Brunstorpskärret
(SE0240029)

Naturtyp

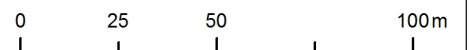
7230 - Rikkärr

Yttergräns

9080 - Lövsumpskog

Länsstyrelsen i Örebro län
© Lantmäteriet

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro